

## **ΚΕΙΜΕΝΟ 1**

### **Η σωστή συζήτηση στην τάξη**

Το δημοκρατικό σχολείο οφείλει να θεμελιωθεί στον διάλογο, γιατί ο διάλογος αποτελεί το ουσιαστικό γνώρισμα της δημοκρατίας. Με τον διάλογο αμβλύνονται διαφορές, συγκλίνουν αντιθέσεις, αίρονται παρεξηγήσεις, προλαβαίνονται συγκρούσεις.

Ο διάλογος όμως, για να μην είναι μόνο επίφαση<sup>1</sup> απαιτεί ορισμένες κοινές παραδοχές. Πίστη στον ορθό λόγο και στη λογική επιχειρηματολογία, στην επιχειρηματολογία δηλαδή που ακολουθώντας μια έγκυρη συλλογιστική διαδικασία αποδεικνύει την αλήθεια ή τεκμηριώνει την ορθότητα μιας άποψης. Προϋποθέτει αποδοχή του άλλου και σεβασμό στη γνώμη του άλλου. Θεμελιώνεται πάνω στην ελευθερία που παρέχει τη δυνατότητα στον καθένα να εκφράζει την άποψή του χωρίς τον φόβο του ελέγχου. Αυτό σημαίνει ταυτόχρονα πίστη στην πολυφωνία και στην αναγκαιότητα της αντιπαράθεσης ιδεών, γιατί μέσα από αυτή την πολυφωνία και την αντιπαράθεση γίνεται πληρέστερη ενημέρωση, ενισχύεται η κριτική στάση, βρίσκεται ορθότερη λύση στο πρόβλημα, αφού οι ιδέες το φωτίζουν από όλες τελικά τις πτυχές και δίνουν τη δυνατότητα για ποικίλους συσχετισμούς.

Η σωστή συζήτηση στην τάξη, εκτός από τις γενικότερες προϋποθέσεις που αναφέραμε προηγουμένως, απαιτεί μια ορισμένη στάση του διδάσκοντος και μια ορισμένη τεχνική. Πρώτα πρώτα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι η συζήτηση δεν έχει σκοπό να δημιουργήσει τα υπερσυζητικά εκείνα άτομα που «σκίζουν την τρίχα στα τέσσερα», αλλά ανθρώπους που είναι σε θέση να στέκονται κριτικά να διαμορφώνουν άποψη, να τη διατυπώνουν με σαφήνεια, να την υποστηρίζουν με επιχειρηματολογία και με ευπρέπεια και τέλος να μένουν ανοιχτοί, δηλαδή να είναι σε θέση να ακούν τις άλλες απόψεις και να παρακολουθούν τα άλλα επιχειρήματα.

Χρειάζεται λοιπόν η υπεύθυνη χρήση, αφετέρου η δημοκρατική κατανομή του λόγου. Το πρώτο σημαίνει ότι οι μαθητές δεν μιλούν για να μιλούν ικανοποιώντας τον εγωισμό τους, αλλά μιλούν για να συμβάλουν στον καλύτερο φωτισμό του θέματος, στην προαγωγή της συζήτησης, στην ανεύρεση της ορθότερης λύσης. Άρα ο λόγος πρέπει να είναι καίριος και

ουσιαστικός και να διατυπώνεται με σαφήνεια και ακρίβεια, αλλά κυρίως να αναφέρεται στο συγκεκριμένο θέμα-πρόβλημα, που σχετίζεται απαραίτητα με το μάθημα. Ο καθορισμός του θέματος είναι βασικός όρος, ώστε να μη διαχέεται η συζήτηση μετατρεπόμενη σε κουβεντολόι χωρίς κέντρο, χωρίς κατεύθυνση και στόχο.

Δημοκρατική κατανομή του λόγου επίσης σημαίνει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή των μαθητών στη συζήτηση και άρα αποφυγή της μονοπώλησης του λόγου από ορισμένα άτομα. Οι μαθητές πρέπει να ασκηθούν σε αυτή τη συμμετοχή, έστω και παρακινούμενοι, γιατί η συμμετοχή είναι η πιο ουσιαστική λειτουργία της δημοκρατίας.

Για όλα αυτά όμως είναι απαραίτητη η διακριτική αλλά θετική στάση του δασκάλου και η ικανότητά του να οργανώνει και να συντονίζει τη συζήτηση παρεμβαίνοντας είτε σαν «διαιτητής» που φροντίζει για τη σωστή διεξαγωγή του «παιχνιδιού» είτε για να δώσει μια πληροφορία σχετική με το θέμα είτε για να συνοψίσει στο τέλος, αλλά σε καμιά περίπτωση για να επιβάλει (άμεσα ή έμμεσα) την άποψή του με το πρόσχημα της ισοτιμίας. Ο λόγος του δασκάλου δεν είναι δυνατό να διατυπωθεί ισότιμα: είναι εξ ορισμού λόγος «αυθεντικός» που επιβάλλεται ή υποβάλλει.

Κ. Μπαλάσκας, Κοινωνική Θεώρηση της παιδείας, εκδ. Γρηγόρη(διασκευή)

**επίφαση<sup>1</sup>**: κάτι φαινομενικό και απατηλό

## ΚΕΙΜΕΝΟ 2

### Η κυρία Ντορεμί

*Απόσπασμα από το ομώνυμο μυθιστόρημα της Λιλίκα Νάκου(Εκδόσεις Δωρικός, 1997). Η ηρωίδα του μυθιστορήματος διορίζεται καθηγήτρια σ' ένα σχολείο της Κρήτης και από το Παρίσι μετακομίζει στο νησί. Στο απόσπασμα έχει τον λόγο η Φρόσω, μια συνάδελφος απ' το σχολείο, με την οποία γνωρίστηκαν πρόσφατα και βρέθηκαν για έναν καφέ. Η ιστορία διαδραματίζεται προπολεμικά, στη δεκαετία του 1930.*

–Η ζωή είναι δύσκολη για όλους ξέρετε... Έχω κι εγώ τη μητέρα μου άρρωστη, δυο αδέρφια μικρότερα και έναν πατέρα πολύ παράξενο! Ο Θεός να φυλάει!...Είναι σωστός τύραννος, με μεσαιωνικές ιδέες για τις γυναίκες. Δεν ήθελε καν σπουδάσω, να πάω στο Πανεπιστήμιο, γιατί θα ήμουν εκεί μαζί με αγόρια!...Έκανε μαρτύριο τη ζωή της μάνας μου και τη δικιά μου! Φανταστείτε πως και τώρα, εδώ στο Ρέθυμνο δεν μου επιτρέπει να καθίσω στο καφενείο ούτε να σεργιανίσω στην προκουμαία μαζί με συναδέλφους!...Αν με δει να βάλω λίγη πούντρα στο πρόσωπο, χαλάει τον κόσμο! Δεν θέλει ούτε και να παντρευτώ, για να μην αναγκαστεί να πάρει υπηρέτρια στο σπίτι... τέτοιος εγωιστής είναι!...Αχ, ας ήμουν για λίγο στην Αθήνα, να

ξανασάνω!..αναστέναξε η δεσποινίς Φρόσω... καλύτερα ας δούλευα στην Αθήνα μακριά από την τυραννία του πατέρα μου, με τις ανατολίτικες ιδέες!...Όσο για την αδικία που γίνεται στον τόπο μας εις βάρος της γυναίκας, αυτή δε συζητιέται! Συνέχισε η δεσποινίς Φρόσω. Την ένιωσα από μικρή αυτή την αδικία. Πρώτα είδα την προτίμηση και την αγάπη που έδειχνε πάντα ο πατέρας μου στα δυο μου αδέρφια, επειδή εκείνα ήταν αγόρια! Έλεγε ακόμα: Για τους άντρες όλα επιτρέπονται! Μα για τη γυναίκα πίστευε πως έπρεπε να ζει με αλυσίδες στα πόδια, να είναι δούλα του αντρός. Αυτά έλεγε και ξανάλεγε στη δόλια τη μητέρα μου. Στο τέλος το πίστεψε κι αυτή και υποτάχτηκε. Μα αρρώστησε από το μαράζι της. Της έκανε αράδα παιδιά, γιατί τη ζήλευε! Άκου πράματα! Γι' αυτό με βλέπεις έτσι επαναστατημένη κατά του πατέρα μου!

Αυτά μου έλεγε η δεσποινίς Φρόσω και δεν αργήσαμε να συνεννοηθούμε. Μου υποσχέθηκε να βλέπόμεστε συχνά. Στο τέλος την κάλεσα να έρθει το βράδυ να φάμε μαζί στην ταβέρνα. –Αδύνατο, μου κάνει. Αν το μάθει ο πατέρας μου, είναι άξιος να 'ρθει να μου κάνει φοβερή σκηνή μπροστά σε όλους! Αχ, ελπίζω του χρόνου να μπορέσω να ελευθερωθώ, να φύγω από δω πέρα....

## ■ ΘΕΜΑΤΑ ■

### 1<sup>ο</sup> θέμα:

#### 1<sup>ο</sup> υποερώτημα:

Να παρουσιάσετε συνοπτικά (60-70 λέξεις) τις ειδικές προϋποθέσεις για την ορθή διεξαγωγή του διαλόγου στο σχολείο που αναφέρονται στο Κείμενο 1.

**10 Μονάδες**

#### 2<sup>ο</sup> υποερώτημα:

Να εντοπίσετε το ρηματικό πρόσωπο που αξιοποιεί ο συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο του **κειμένου 1** και να παρουσιάσετε το επικοινωνιακό αποτέλεσμα αυτής της γλωσσικής επιλογής.

**10 Μονάδες**

#### 3<sup>ο</sup> υποερώτημα:

Να αιτιολογήσετε τη **χρήση των εισαγωγικών, της παρένθεσης και της διπλής τελείας** στις παρακάτω φράσεις του **κειμένου 1**:

- που «σκίζουν την τρίχα στα τέσσερα»
- για να επιβάλλει ( άμεσα ή έμμεσα)
- δεν είναι δυνατόν να διατυπωθεί ισότιμα: είναι εξ ορισμού λόγος «αυθεντικός»

**15 μονάδες**

## 2<sup>ο</sup> Θέμα:

Σ' ένα άρθρο(350 - 400 λέξεις) που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σου να αναφερθείς στην αξία του διαλόγου στο σχολείο και να παρουσιάσεις τις προϋποθέσεις που θεωρείς αναγκαίες από την πλευρά των εκπαιδευτικών και των μαθητών, ώστε να υλοποιείται στους κόλπους της σχολικής κοινότητας με τρόπο εποικοδομητικό.

-Να αξιοποιήσετε δημιουργικά στοιχεία από το Κείμενο 1.

**30 Μονάδες**

## 3<sup>ο</sup> Θέμα:

Να εντοπίσετε στο **ΚΕΙΜΕΝΟ 2** δύο αφηγηματικούς τρόπους, να παρουσιάσετε τη λειτουργία αυτών, τα ανάλογα χωρία και να αποδώσετε το περιεχόμενό τους.

**20 Μονάδες**

## 4<sup>ο</sup> Θέμα:

Με βάση τη δική σου οπτική, ποια σφάλματα μπορείς να καταλογίσεις στον πατέρα της Φρόσως (**Κείμενο 2**) στον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρεται στην κόρη του; Να ερμηνεύσεις τη συμπεριφορά του αυτή λαμβάνοντας υπόψη το κοινωνικό πλαίσιο (στερεότυπες αντιλήψεις), στο οποίο διαδραματίζεται η ιστορία. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας κάνοντας αναφορές μέσα από το κείμενο.(100-150 λέξεις)

**15 Μονάδες**

*Σας ευχόμαστε ειδικά !!!*